

De laatste drie jaren en de vlindervangst op licht.

Het is mij tot mijn spijt niet mogelijk geweest in de laatste jaren getrouw te blijven aan mijn gewoonte, iederen winter een kort overzicht te geven van de weersomstandigheden in het dan afgelopen jaar en daaraan tevens een niet al te uitvoerig verslag vast te knopen over de resultaten gedurende dienzelfden tijd van de vlindervangst te Twello met sterk electrisch licht. De noodzaak thans de laatste drie jaren tezamen te beschouwen brengt het geheel op een iets ruimer plan, daar we nu groepen van jaren kunnen samenvatten. Het is slechts om de feiten te doen; beschouwingen zal ik zoo min mogelijk houden, gevolgtrekkingen zal ik thans niet trachten te maken. Dat komt allicht later wel; de waarnemingen worden voorloopig nog voortgezet, waardoor de gegevens voortdurend in aantal toenemen.

Een feit dan is het, dat de jaren 1936—'38 ieder voor zich een tekort aan zonneshijn hadden, 1937 zelfs omstreeks 300 uren. De zes jaren 1930—'35 daarentegen kregen elk afzonderlijk een overschot aan zon (ook in 1928 en '29 — over vroegere gegevens beschik ik niet — was de zonneshijn boven normaal, en zelfs veel). Eveneens is het een feit, dat, terwijl in die zes jaren het gemiddeld aantal per jaar waargenomen soorten van vlinders 346 bedroeg, de laatste drie jaren een gemiddelde van slechts 314 soorten opleverden. Het bontste maakte het wel het jaar 1936 met 295 soorten, wat voornamelijk te wijten is aan het wegblijven van vele spanners; had ik dit kunnen voorzien, dan zou ik mijn jammerklachten over vroegere minder goede jaren wellicht vóór mij hebben gehouden. Er zullen zich vermoedelijk verschillende ongunstige factoren tezamen hebben laten gelden om 1936 voor de vlinders — want ook het aantal individuen was aanmerkelijk geringer dan in vorige jaren — zóó slecht te maken. Als mogelijke oorzaken wil ik noemen, dat de voorafgegane winter zacht was geweest en rijk aan regen, evenals trouwens ook zijn voorganger reeds: daardoor zouden veel rupsen en poppen beschimmeld kunnen zijn. Verder waren de zomermaanden van 1935 zeer droog, wat evenmin gunstig is, en 1936 zelf had, na een afschuwelijke Aprilmaand, geen mooien zomer. Dit alles kunnen oorzaken zijn geweest; wellicht waren er vele andere, die voor ons verborgen bleven. Het jaar 1937 evenwel deed een flinken sprong in de richting van het normale, maar 1938 zakte weer af. In dit laatste jaar was vooral het kleine aantal exx., zelfs van gewone soorten, opvallend; slechts enkele soorten waren ruim vertegenwoordigd.

Wanneer we nu meer tot bijzonderheden overgaan, moeten we terstond wijzen op de maand April 1936, die slechts 2 soorten voor het eerst in dat jaar deed verschijnen, tegen een

gemiddelde van 20 in de zes voorafgegane jaren. De noordenwind bedierf deze maand, en Mei er bij! In '37 had April abnormaal weinig zon (41 uren tegen 155 uur normaal) en in '38 was deze maand schraal en guur, nooit lente-achtig, waar Mei zich bij aansloot, met een groot deel van Juni. Zooals iederen vlinderjager stellig nog zal heugen, waren de laatste drie zomers in het algemeen niet zeer fraai. De naarsmaanden waren naar verhouding beter; vooral Oct. '37 en Sept. '38 blonken uit in weersgesteldheid, maar vlinders vlogen er heel weinig. Uit de vangsten der laatste drie jaren zijn het meest vermeldenswaard:

<i>Larentia affinitata</i> Stph.	— 13 Juni 1937,
<i>Chloroclystis coronata</i> Hb.	— 9 Juli 1937.
<i>Agrotis praecox</i> L.	— 7 Augustus 1937,
<i>Larentia autumnata</i> Bkh.	— 26 October 1937,
<i>Coenobia rufa</i> Hw.	— 4 Augustus 1938,
<i>Caradrina exigua</i> Hb.	— 25 September 1938.

In den avond van 8-8-'36 verscheen als groote verrassing een ♂ van een nooit eerder door mij waargenomen soort: *Oeonistis quadra* L., gevolgd door een tweede ex. op 13-7-'37 (deze zijn reeds in Lempke's Catalogus vermeld). Maar daarbij zou het niet blijven. In 1938 kwam de eerste ♂ op 27 Juli, een tweede 30-7; op 2 Aug. maakte het eerste ♀ haar opwachting, samen met 4 ♂ ♂, en op 4-8 verschenen minstens 22 exx., waarbij 8 ♀ ♀. Daarna was het uit.

Een verrassing van anderen aard was mij op 23 October 1936 beschoren. Dien avond vloog o.a. *Larentia dilutata* Schiff. (Bkh.) talrijk. Enkele exx. sloot ik in doosjes op; de rest liet ik vrij op de kamer rondvliegen, om ze den volgenden dag uit de gordijnen te plukken en nader te bekijken. Wie schetst mijn verbazing, toen ik 's ochtends bij het openen van de deur den vloer als met sneeuwvlokken bestrooid zag? De boosdoener was spoedig gevonden: een kleine vleermuis, die ik blijkbaar ongemerkt mede had opgesloten in de vangkamer, had zich des nachts te goed gedaan aan, precies geteld, 70 stuks *dilutata*. De bewijzen had ik maar voor het uitzoeken!

Heel merkwaardig was ook de avond van 4 Augustus 1938. Nadat Juli weinig zomerweer had gebracht, begon op 30-7 een tijdperk van geweldige hitte met aanvankelijk stralenden zonneshijn, wat veel goeds voor de vangst beloofde. Op 4-8 (er dreigde des avonds onweer) sprong dan ook plotseling het aantal individuen tot een nooit geziene hoogte op: zeker duizend exx. stroomden de kamer in, wel het dubbele aantal van wat ooit in vorige jaren op één avond was binnengekomen. Van de soorten, die het meest talrijk waren, heb ik alleen *Timandra amata* L. trachten te tellen en kwam tot 150 stuks; de overige kon ik slechts schatten. In minstens 50 exx. verschenen *Acidalia bisetata* Hufn. en *Larentia alchemillata* L.,

terwijl *Larentia spadicearia* Schiff. en *ferrugata* Cl. het samen tot wel 200 brachten. Waar kwamen plotseling al die vlinders vandaan? Zou het kunnen zijn, dat vele individuen, ten gevolge van ongunstige weersomstandigheden in vroegere vliegperiodes, hun beurt van uitkomen maar rustig één of meer keeren hadden laten voorbijgaan en zij nu ineens alle een sterken prikkel ontvingen de pop te verlaten? Na dezen avond was het echter vrijwel afgeloopen met de vangst; een lange reeks van hevige onweeren in de anderhalve week, die volgde, zal hiervan wel grootendeels de schuld zijn geweest.

Thans staan we vol verwachting voor een nieuw seizoen. Zal het gunstiger worden dan zijn drie voorgangers waren? Nu er in December een geduchte koude heeft geheerscht over ons land, heb ik er inderdaad eenige hoop op.

Twello, Februari 1939.

H. COLDEWEY.

Over *Pyrameis cardui* L.

In de Ent. Ber. No. 226 geeft de heer L e m p k e een overzicht van de hem bekende gevallen van in het duister vliegende dagvlinders. Hij geeft daarbij de wenschelijkheid te kennen, om zoo er meer dergelijke waarnemingen gedaan worden, deze te publiceeren, daar wij wellicht tot een verklaring kunnen komen van de oorzaken van dit ongewone gedrag.

In 1936 was ik in Bussum, waar ik ook op licht gevangen heb. Op een rustigen avond kwam om ongeveer half elf een *P. cardui* L. op het licht af en ging vrijwel direct zitten, geheel zooals nachtvlinders steeds doen. Voor mij was het een vreemd gezicht, daar ik toch zeker geen dagvlinders bij lichtvangst verwachtte. Het dier bevindt zich als bewijsstuk in mijn collectie.

Uit het feit, dat deze soort een goede trekker is, meen ik dit geval te kunnen verklaren. De vangdatum toch, 15 Augustus, valt ongeveer in de tijd, dat de hier te lande uitgekomen generatie verder trekt of misschien juist weer terugtrekt naar het Zuiden om daar te overwinteren. Dit terugtrekken van vlinders is onder meer waargenomen aan de kust van Engeland. (Zie voor verdere gegevens over dit terugtrekken van verschillende soorten: D a n n r e u t h e r in "The Entomologist", 1934, p. 10; 1935, p. 5; 1936, p. 1; 1937, p. 5, etc.). Bij ons is tot nu toe niet veel aandacht besteed aan dit heen en weer trekken.

De weersomstandigheden waren gunstig voor de trek, nl. droog, warm weer. Het is helaas bij één exemplaar gebleven, hoewel ik tot September toe elken avond op licht gevangen heb. Ik meen daaruit te mogen concludeeren, dat het verschijnen van dagvlinders op licht toch een groote uitzondering blijft.

Amsterdam, October 1939.

L. VÁRI.